

Submission 58

Bureaucratie lezen: bureaucratie als ecologie

Claudia Zeller

Moderne Letterkunde, Universiteit Utrecht, Utrecht, Nederland

De hedendaagse ecokritiek is zich langzaam aan het verwijderen van haar wortels. In plaats van zich uitsluitend te richten op literaire teksten en andere culturele artefacten waarin er op een expliciete manier sprake is van 'natuur', bepleiten letterkundigen zoals Jennifer Wenzel (2019), Elizabeth DeLoughrey (2019) en – in ons eigen taalgebied – Geert Buelens (2022) een ecokritische benadering van literatuur waarin de impact van de mens op onze planeet centraal staat. Het gaat, kortom, meer om plastic dan om pluizige beestjes, om vervuiling in plaats van verhevenheid, en om de verstrengeling tussen mensheid en planeet. Ook teksten die niet – of althans niet in de eerste plaats – over 'ecologische' onderwerpen gaan, kunnen op die manier 'ecokritisch' worden gelezen.

Iets soortgelijks gaat ook op voor letterkundig onderzoek naar bureaucratie. In plaats van voornamelijk of zelfs uitsluitend aandacht te besteden aan het meest voor de hand liggende genre dat in de literatuur met bureaucratie wordt geassocieerd – het kantoorboek, 'een mooie en typisch Nederlandse traditie', aldus Kees 't Hart (2017) – traceer ik in deze bijdrage hoe je 'bureaucratie kunt lezen' aan de hand van een aantal Nederlandstalige romans uit de vroege eenentwintigste eeuw. Daarbij benader ik bureaucratie in het verlengde van René ten Bos (2015) als ecologie die sporen op ons achterlaat en laat ik zien hoe je bureaucratie 'ecologisch' kunt lezen.